

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษากรณีพิธีกรรม กรณีศึกษาการทำขวัญนาของนายสุชาติ เหมี่ยมโพธิ์
จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ 3 ข้อดังนี้

1. เพื่อศึกษาพิธีกรรมการทำขวัญนาของจังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อศึกษาเทคนิควิธีการแหล่งของหมอบำขวัญนาของนายสุชาติ เหมี่ยมโพธิ์

จังหวัดนครราชสีมา

3. เพื่อศึกษากรณีในพิธีกรรมการทำขวัญนาของนายสุชาติ เหมี่ยมโพธิ์

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูล เอกสารที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์และเข้าร่วมสังเกตใน
พิธีกรรม การบันทึกเสียงถอดบทความ และการวิเคราะห์ข้อมูล โดยสรุปผลได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

1. พิธีกรรมการทำขวัญนาของจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งพบว่า การทำขวัญนา
เป็นพิธีกรรมอย่างหนึ่งของชาวจังหวัดนครราชสีมา โดยเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนย่อมมีขวัญ
ประจำตัว ผู้ใดมีขวัญดีย่อมมีความสุขความเจริญแต่ถ้าขวัญไม่ดี หรือขวัญเสียก็จะเป็นทุกข์
และเดือนร้อน ดังนั้นจึงได้จัดพิธีทำขวัญนาซึ่งมีดนตรีวงมโหรีโคราชเป็นองค์ประกอบ
สำคัญที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรม เพื่อให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์มากขึ้น และเพื่อให้เกิดความเป็น
สิริมงคลแก่บุตรผู้จะบวชด้วยความเชื่อทางไสยศาสตร์ว่าขวัญของผู้ที่จะบวช อาจจะไม่วอยู่
ปกติหรือเร่ร่อนไปในสถานที่ต่าง ๆ ก็ควรเชิญมาประจำตัว อีกประการหนึ่งเป็นโอกาสอันดี
ที่หมอบำขวัญนาจะได้พรรณนาถึงบุญคุณบิดามารดาให้นาคฟัง เพื่อให้นาคระลึกถึง
บุญคุณที่บิดาได้เลี้ยงดูตนมาจนเติบโต และเพื่อเป็นการสืบทอดประเพณีอันดีงาม

พิธีกรรมการทำขวัญนาของจังหวัดนครราชสีมา มีพิธีกรรมคล้ายกับประเพณีการ
บวชในพื้นที่อื่น ๆ เช่น การเตรียมการบวช นิยมหาฤกษ์ เพื่อกำหนดวันที่ดีทำพิธี ผู้ที่จะบวช
จะต้องหัดขานนาถ การบวชนิยมจัดกัน 2 วัน คือ วันสุกดิบและวันบวช ขั้นตอนพิธีกรรม
การทำขวัญนา นายสุชาติ เหมี่ยมโพธิ์ ได้แบ่งเป็นขั้นตอนทั้งหมด 6 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แห่ขมุนมเทวดาไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์และครูบาอาจารย์

ตอนที่ 2 แห่บุญคุณบิดามารดา

ตอนที่ 3 แห่ตำนานนาค

ตอนที่ 4 แห่ 3 ลา คือ การแห่ย่อยแบ่งออกเป็น 3 ตอน หรือเรียกว่า 3 ลา ดังนี้
ลาที่ 1 แห่ตั้งครุฑ ลาที่ 2 แห่เริ่มเจริญเติบโตจนถึงเป็นนาค และลาที่ 3 แห่สอนสงฆ์

ตอนที่ 5 แห่การเวียนเทียน

2. ผลการศึกษาเทคนิควิธีการแห่หมอทำขวัญนาคของนายสุชาติ เหมี่ยมโพธิ์
จังหวัดนครราชสีมา พบว่า เป็นการแห่ขวัญนาคที่ใช้ภาษาท้องถิ่นที่มีความแตกต่างจาก
ภาษาไทยถิ่นอีสานทั่วไป คือ ภาษาไทยถิ่นอีสานส่วนใหญ่จะคล้ายกับภาษาไทยลาวแต่ภาษาถิ่น
โคราช จะมีลักษณะผสมผสานเป็นทั้งภาษากลางและถิ่นภาษาอีสาน หน่วยคำบางคำก็มีเค้า
ได้รับอิทธิพลมาจากเขมรที่สำคัญ คือ ภาษาไทยถิ่นโคราช มีสำเนียงเป็นเอกลักษณ์ต่างจาก
ภาษาอีสานทั่วไปอย่างเห็นได้ชัดเจน ในการแห่มีการสอดแทรกศิลปะพื้นบ้าน เช่น เพลง
โคราชผสมกับการแห่ เพื่อให้ผู้ฟังผู้ชมได้เข้าใจ เกิดความสนุกสนาน ไม่เบื่อและเพื่อให้
เข้าใจความหมายมากยิ่งขึ้น นายสุชาติ เหมี่ยมโพธิ์ ยังมีเทคนิคในการด้นกลอนสดมากมาย
เช่นกลอนร้อย กลอนห้วนเดียว ร้อยแก้ว กาพย์ยานี 11 และมีวิธีการใช้เสียงต่าง ๆ เพื่อให้ผู้ฟัง
เกิดอารมณ์ร่วม บางช่วงมีอารมณ์โศกเศร้า บางช่วงมีอารมณ์สนุกสนาน ทั้งนี้อยู่แต่ละบท
ซึ่งแต่ละบทจะมีเทคนิคการแห่แตกต่างกันไป มีลักษณะเทคนิควิธีการแห่ทั้งหมด 8 วิธี
ดังนี้ 1) เน้นเสียง 2) ผ่อนเสียง 3) กลืนเสียง 4) ผันเสียง 5) เสียงหนักเสียงเบา 6) กระทุ้ง
จังหวะ 7) ร้องรวบคำ และ 8) หางเสียง

เทคนิคการใช้เสียงดังกล่าว เป็นการกระตุ้นให้ผู้ชมผู้ฟังได้เห็นภาพตามเนื้อหาของ
บทแห่ขวัญนาคนั้น มีคุณค่าสูงยิ่งในเชิงปรัชญาและศีลธรรม เป็นเครื่องมือสั่งสอนอบรม
กุลบุตรก่อนออกบรรพชาอุปสมบทให้ตระหนักถึงเป้าหมายและเห็นคุณค่าของการบวช
ซึ่งแนวทางประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้อง จึงถือได้ว่ามีส่วนช่วยเตรียมผู้ที่บวชให้พร้อมก่อนเข้า
ร่วมกาสาวพัตร นอกจากนี้ยังเป็นการสอนให้ผู้เข้าร่วมพิธีได้เข้าใจโลกและเข้าใจชีวิตมากขึ้น
หากมองในแง่วรรณศิลป์หรือสุนทรียะบางสำนวนในบทแห่ทำขวัญนาค เป็นวรรณกรรม
ที่ดีชิ้นหนึ่งแต่เป็นที่น่าเสียดายที่วรรณกรรมประเภทนี้กำลังจะสูญสิ้นไป

3. ผลการศึกษาดนตรีในพิธีกรรมการทำขวัญนาของจังหวัดนครราชสีมา พบว่า วงมโหรีโบราณของชาวจังหวัดนครราชสีมา มีความแตกต่างจากวงมโหรีของราชสำนัก เนื่องจากมีความหลากหลายของรูปแบบ การจัดวงเครื่องดนตรี เพลงที่ใช้บรรเลงแต่ละวง มีเอกลักษณ์เฉพาะ วงดนตรีที่ใช้ประกอบพิธีกรรมการทำขวัญนา คือ วงมโหรีโคราช ที่แบ่งออกเป็น 2 ประเภท 1) วงมโหรีโคราชโบราณ และ 2) วงมโหรีโคราชประยุกต์ มีการจัดรูปแบบ 3 แบบ ดังนี้ 1) วงมโหรีโคราชแบบดั้งเดิม ประกอบด้วยเครื่องดนตรีที่ดำเนินทำนอง ได้แก่ ซอกลาง ซออู้ ซออู้ ปี่แก้ว หรือปี่ใน 2) วงมโหรีโคราชแบบผสมผสาน ประกอบด้วยเครื่องดนตรีที่ดำเนินทำนอง ได้แก่ ซอกลาง ซออู้ ซออู้ ปี่แก้วหรือปี่ใน ระนาดเอก ฉิ่งวงใหญ่ และ 3) วงมโหรีแบบประยุกต์ ประกอบด้วยเครื่องดนตรีที่ดำเนินทำนอง ได้แก่ ซอกลาง ซออู้ ซออู้ ปี่แก้วหรือปี่ใน กีตาร์ เบส และเครื่องขยายเสียงให้เข้ากับสมัยนิยม มีลักษณะการบรรเลงการจัดรูปแบบการบรรเลง 2 ลักษณะ คือ 1) การนั่งบรรเลงมักนั่งบรรเลงเป็นวงกลม ไม่มีระเบียบแบบแผนการนั่ง 2) การเดินบรรเลง เป็นการเดินบรรเลงนำขบวนแห่ต่าง ๆ ไม่กำหนดรูปขบวนแน่นอนว่าเครื่องดนตรีใดจะอยู่ข้างหน้าหรือข้างหลัง

เพลงที่ใช้ประกอบพิธีทำขวัญนาส่วนใหญ่เป็นเพลงบทเดียว หรือเพลงท่อนเดียว มีอัตราจังหวะสองชั้นและชั้นเดียว ในการบรรเลงไม่มีเกณฑ์กำหนดแน่นอนจะบรรเลงเพลงใดก่อนก็ได้ ยกเว้นขั้นตอนในพิธีขั้นตอนที่ 5 การเวียนเทียนใช้เพลงประกอบ ได้แก่ เพลงนางนา เพลงลาวเสียงเทียน เพลงบายศรีสู่ขวัญ ซึ่งถือว่าเป็นขั้นตอนสำคัญของพิธี บางเพลงที่ใช้ประกอบพิธีคล้ายกับเพลงไทยเดิม บางเพลงบรรเลงทำนองเดียวกันแต่เรียกชื่อเพลงไม่เหมือนกัน ซึ่งเป็นการสืบทอดของแต่ละวงไม่เหมือนกัน ผู้วิจัยได้ศึกษาวงมโหรีโคราชทั้งหมด 3 วง ได้แก่ 1) วงอนุรักษ์ดนตรีไทย 2) วงรวมมิตรศิษย์วัดเดิม และ 3) วงบ้านทุ่งเฉลี่ยงครบุรี

การประสมวงมโหรีโคราชไม่มีกติกาใด ๆ ที่เป็นข้อบังคับ วงใดมีเครื่องดนตรีอะไร มีกี่คนเล่นเพลงอะไรก็ได้ไม่บังคับ และไม่ถือว่าขาดหรือขัดกับประเพณีนิยมของสังคมก็มีเครื่องดนตรีชนิดใดอยู่ก็บรรเลงรวมวงตามที่มี ซึ่งถือว่าเป็นการปรับตัวของวงมโหรีเพื่อให้คงอยู่ในสังคม วงมโหรีโคราชเกิดการเปลี่ยนแปลงทางสถานภาพทางสังคม เศรษฐกิจ การศึกษาและเทคโนโลยีในปัจจุบันที่มีความเจริญก้าวหน้ามากขึ้น มีผลต่อรูปแบบการบรรเลงของวงมโหรีโคราชแต่ละท้องถิ่น เนื่องจากต้องการปรับตัวและเพื่อความอยู่รอดของ

วงดนตรี การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ และการประยุกต์ใช้เครื่องดนตรีสากลเข้ามามีส่วนร่วม มีผลให้รูปแบบวงดนตรี บทเพลง จังหวะ ท่วงทำนองแบบดั้งเดิมเปลี่ยนแปลงไป เช่น เวลา มีการแห่ขบวนแห่ก็เริ่มใช้รถยนต์ติดเครื่องขยายเสียงใช้กีตาร์หรือกีบอร์ด เข้ามาผสมในวง มโหรีโคราช เพื่อให้เกิดความเร้าใจและความสนุกสนานโดยไม่คำนึงถึงขนบธรรมเนียม แบบเก่า ความสัมพันธ์ระหว่างวงมโหรีโคราชกับสังคม ดังที่ปรากฏในชุมชนแต่ละท้องที่ นั้น วงมโหรีโคราชมีหน้าที่ถ่ายทอดค่านิยม จารีตประเพณี ศิลธรรม ความเชื่อให้แก่บุคคล ในสังคม เพื่อยึดเหนี่ยววิถีชีวิตตลอดช่วงระหว่างคนรุ่นเก่ากับคนรุ่นใหม่ไม่ให้ห่างไกลกัน มากนัก อีกทั้งยังมีหน้าที่รักษามรดกวัฒนธรรมของชุมชนเก่าที่มีความเชื่อและปฏิบัติสืบทอด ต่อ ๆ กันมาให้อยู่ตราบนานเท่านาน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาดนตรีพิธีกรรม กรณีศึกษาการทำขวัญนาของ นายสุชาติ เจริญโพธิ์ จังหวัดนครราชสีมาเท่านั้น ยังมีจังหวัดอื่น ๆ ที่น่าสนใจหลายจังหวัด ที่สามารถจะเลือกศึกษา เพราะในแต่ละจังหวัดย่อมมีความแตกต่างกันตามสังคมและ วัฒนธรรมในท้องถิ่นนั้น ๆ นอกจากนี้ในแต่ละภาคของประเทศไทย ก็มีดนตรีพิธีกรรม การทำขวัญนาและบทเพลงการทำขวัญนาในภาคอื่น ๆ ปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าของ เทคโนโลยีและความเปลี่ยนแปลงของสังคมตามกระแสโลก ทำให้ส่งผลกระทบต่อพิธีกรรม ของไทยหลาย ๆ ด้านรวมทั้งพิธีกรรมการทำขวัญนาก็เป็นพิธีกรรมหนึ่งที่ได้รับผลกระทบ และกำลังจะสูญหายไป ดังนั้นการวิจัยเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยอนุรักษ์และสืบสานให้ คงอยู่สืบไป